

Коваль Тамара Іванівна

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки
та методики навчання іноземних мов,
Київський національний лінгвістичний університет
ORCID iD: [0000-0003-3401-8754](https://orcid.org/0000-0003-3401-8754)
tikoval11@gmail.com

Бесклінська Олена Петрівна

кандидат фізико-математичних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки
та методики навчання іноземних мов
Київський національний лінгвістичний університет
ORCID iD: [0000-0003-4872-748X](https://orcid.org/0000-0003-4872-748X)
elenabe27@gmail.com

ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Дослідження присвячено аналізу засобів формування цифрової компетентності майбутніх учителів іноземних мов. Уточнено поняття цифрової компетентності майбутніх учителів іноземних мов як інтегрованого явища, що об'єднує низку компонентів, зокрема інформаційно-навчальний, презентаційний, комунікативний, аналітичний, мотиваційний, управлінський, етичний, медійний, технічний. Особливу увагу приділено сучасним технологіям штучного інтелекту та їх ресурсам щодо формування цифрової компетентності майбутніх учителів іноземної мови в процесі вивчення інформаційних нормативних та вибіркових дисциплін, зміст яких постійно оновлюється у відповідь на тенденції цифровізації освіти. Запропоновано групи цифрових засобів, які доцільно знати і використовувати майбутнім учителям іноземних мов у процесі навчання та проходження педагогічної практики, а саме такі засоби: 1) пошуку інформації в інформаційному середовищі сучасних електронних бібліотек, каталогів і наукометричних баз даних; 2) персоналізації навчання ІМ, які допомагають організувати процес самонавчання за індивідуальною освітньою траєкторією учіння в інформаційному освітньому середовищі завдяки технологіям штучного інтелекту (ШІ), що можуть адаптувати навчальні матеріали та завдання до потреб і рівня знань кожного студента; 3) синхронної та асинхронної комунікації з метою організації навчання іноземних мов у синхронному та асинхронному режимах навчання; 4) інструментарій інтерактивних онлайн-дошок для проведення занять з навчання іноземних мов під час педагогічної практики.

Ключові слова: майбутній учитель іноземних мов; цифрова компетентність; компоненти цифрової компетентності; засоби, ресурси та сервіси мережі Інтернет; технології штучного інтелекту.

Koval Tamara,

Habilitation Doctor of Pedagogy,
Full Professor of the Department of Pedagogy and Methods
of Teaching Foreign Languages,
Kyiv National Linguistic University
ORCID iD: [0000-0003-3401-8754](https://orcid.org/0000-0003-3401-8754)
tikoval11@gmail.com

Besklinska Olena,

PhD of Physical and Mathematical Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor of the
Department of Pedagogy and Methods
of Teaching Foreign Languages
Kyiv National Linguistic University
ORCID iD: [0000-0003-4872-748X](https://orcid.org/0000-0003-4872-748X)
elenabe27@gmail.com

MEANS OF FORMING THE DIGITAL COMPETENCE OF THE FUTURE FOREIGN LANGUAGE TEACHER

The study is devoted to analyzing the means of forming the digital competence of future foreign language teachers. The concept of digital competence of future foreign language teachers as an integrated phenomenon that combines several components, including information and teaching, presentation, communicative, analytical, motivational, managerial, ethical, media, and technical, is clarified. Particular attention is paid to modern artificial intelligence technologies and their resources for the formation of digital competence of future foreign language teachers in the process of studying informative normative and elective disciplines, the content of which is constantly updated in response to the trends of digitalization of education. The groups of digital tools that should be known and used by future foreign language teachers in the process of studying and undergoing pedagogical practice are proposed, namely: 1) searching for information in the information environment of modern electronic libraries, catalogs, and scientometric databases; 2) personalization of foreign language learning, which helps to organize the process of self-learning according to an individual educational trajectory in the information educational environment through artificial intelligence AI technologies that can adapt learning materials and tasks to the needs and level of knowledge of each student; 3) synchronous and asynchronous communication to organize foreign language teaching in synchronous and asynchronous modes of learning; 4) tools for interactive online whiteboards for conducting foreign language teaching classes during pedagogical practice.

Keywords: future foreign language teacher; digital competence; components of digital competence; Internet tools, resources and services; artificial intelligence technologies.

Постановка проблеми. Сучасний стан розвитку цифрового суспільства потребує впровадження новітніх технологій у всі сфери життя, зокрема й в освіту. Але, на жаль, “освіта наразі відстає від цифровізації, і необхідно докласти більше зусиль, щоб скористатися інструментами та сильними сторонами нових технологій, одночасно вирішуючи проблеми щодо можливих зловживань, таких як кібервтрощення та проблеми конфіденційності” (Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки, 2020).

Цифровізація освіти, поширення комп’ютерних технологій у світі актуалізує необхідність просунутої інформаційної підготовки майбутніх учителів іноземних мов (ІМ), адже виросло покоління, яке не мислить себе, свого життя і діяльності без мережі Інтернет і гаджетів.

Упровадження цифрових технологій в освіту призводить до суттєвих змін у змісті, методах, засобах і підходах підготовки майбутніх учителів ІМ. Тому важливо створити таке інформаційно-освітнє середовище в закладі освіти, щоб студенти могли підвищувати рівень цифрової компетентності задля ефективного формування іншомовної комунікативної компетентності.

Формування здатності до іншомовної комунікації та співпраці, упровадження інформаційно-комунікаційних технологій у сучасне освітнє середовище відзначається в законодавчій базі України: Законі України “Про вищу освіту” (2017 р.), Стратегії розвитку вищої освіти в Україні (2016 р.), Стратегії розвитку вищої освіти в Україні (2017 р.), Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на період до 2030 року.

Зазначене вище дає підстави стверджувати, що на рівні закладу освіти розв’язання проблеми формування цифрової компетентності майбутніх учителів ІМ як важливої складової їхньої професійної компетентності є нагальною вимогою сьогодення.

У Київському національному лінгвістичному університеті за останні роки здійснено значні кроки щодо формування цифрового освітнього середовища університету та введення в освітні плани майбутніх учителів ІМ таких нормативних та вибіркокових інформаційних навчальних дисциплін, що мають за мету формування та розвиток у них цифрової компетентності, наприклад такі, як “Інформаційно-цифрові технології в освітньому процесі”, “Цифровізація освітнього процесу: етапи становлення, сучасні технології, штучний інтелект”, “Засоби та технології дистанційного навчання”, “Сучасні технології навчання іноземних мов” та ін. Але виклики сьогодення та поява нових цифрових технологій (мультимедійних, штучного інтелекту

(ШІ)) спонукають викладачів щорічно переглядати зміст цих дисциплін, оновлювати підходи, методи і засоби навчання. У такий спосіб організоване навчання має на меті як підготувати студентів до проходження педагогічної практики в закладах освіти, написання кваліфікаційних робіт з педагогіки та методики навчання ІМ і культур, так і до майбутньої професійної діяльності на педагогічній ниві. Тому тематика змісту зазначених вище дисциплін передбачає ознайомлення студентів з інтерактивними технологіями пошуку інформації в інформаційному середовищі сучасних електронних бібліотек, каталогів, міжнародних наукометричних баз даних, з використанням засобів синхронної та асинхронної комунікації з метою організації освітнього процесу з ІМ, із сервісами мережі Інтернет задля персоналізації навчання, з інструментарієм інтерактивних онлайн-дошок для проведення занять з навчання ІМ.

Актуальність досліджуваної проблеми посилюється, з одного боку, появою все різноманітніших цифрових технологій і засобів підготовки майбутніх учителів ІМ до професійної діяльності, з іншого – недостатнім рівнем їхньої цифрової компетентності щодо можливого застосування електронних засобів у процесі навчання ІМ та майбутній педагогічній діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Реформа Міністерства освіти і науки “Нова українська школа” визначає ключові компетентності, зміст яких окреслює особистий розвиток, реалізацію, активну громадянську позицію, конкурентоспроможність та інклюзію, які здатні протягом усього життя налаштовувати на успіх та особисту реалізацію (Концепція Нової української школи, 2016). На окрему увагу із цих ключових компетентностей заслугове цифрова компетентність.

Відомо чимало визначень цифрової компетентності. Так, С. Прохорова (2015) у своєму дослідженні цифрову компетентність педагога трактує як здатність учителя ефективно та результативно використовувати інформаційно комунікаційні технології (ІКТ) у своїй педагогічній діяльності для свого професійного розвитку. До складових елементів цифрової компетентності також входять додаткові знання, уміння, здатності та ставлення, серед яких технічні навички роботи з ІКТ, здатність застосовувати вказані ресурси в навчально-виховному процесі та здатність планувати, аналізувати й керувати освітнім та виховним процесом за допомогою ІКТ.

А. Ferrati (2012) цифровою компетентністю вважає “впевнене, критичне та творче використання ІКТ для досягнення цілей, пов’язаних із роботою, навчанням, дозволям, участю в суспільстві. Цифрова компетентність – це ключова компетентність, наявність якої сприяє формуванню та розвитку інших ключових компетентностей”.

На думку Самко А. М. (2021) цифрова компетентність передбачає впевнене й водночас критичне застосування ІКТ для створення, пошуку, опрацювання, обміну інформацією на роботі, у публічному просторі та приватному спілкуванні. Вона пов'язана з інформаційною й медіаграмотністю, навичками безпеки в Інтернеті та кіберпросторі, розумінням етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність).

З урахуванням теоретичних напрацювань вітчизняних і закордонних науковців з аналізованої проблеми та особливостей підготовки вчителів до професійної діяльності в контексті вимог до професійної діяльності Нової української школи, поняття “цифрова компетентність майбутніх учителів іноземної мови” визначено як “впевнене та критичне використання цифрових технологій, а також наявність інформаційної та медіаграмотності, алгоритмічного мислення, знання основ програмування, отримання навичок із безпеки в Інтернеті та кібербезпеки, розуміння особливостей роботи з інформацією” (Овчарук, 2019).

ЄС у 2016 році представив оновлену рамку цифрової компетентності (Digital Competence – DigComp 2.0), що складається з п'яти основних блоків компетентностей, як-от: інформаційна грамотність, комунікація і співробітництво, створення цифрового контенту, безпека, розв'язання проблем. Однак у зв'язку зі швидкими змінами в суспільстві, вимоги до викладачів постійно оновлюються і потребують нових, більш складних наборів компетентностей (Морзе, Василенко & Гладун, 2018).

Рамка цифрової компетентності для освітян (Redecker, 2017), розроблена Європейським об'єднаним дослідницьким центром, окреслила основні форми та методи розвитку цифрової компетентності учасників навчального процесу, вчителя та учнів, а також засади створення цифрового навчального середовища в закладі освіти.

З розвитком інформаційного суспільства, економіки, виробництва, процесів трансформації багатьох галузей людської діяльності Єврокомісія у 2018 році (Digital competences – Self-assessmentgrid. EUROPASS, 2021) уточнила структуру цифрової компетентності, до якої ввійшли: інформаційна грамотність (information and data literacy); медіаграмотність (media literacy); опрацювання даних з використанням цифрових технологій (digital data processing); комунікація та співпраця з використанням цифрових технологій (digital communication and collaboration); уміння створювати цифровий контент, включаючи програмування (digital content creation, including programming); інформаційна безпека (digital well-being and competences related to cybersecurity); обізнаність у питаннях інтелектуальної власності (intellectual property related questions); уміння розв'я-

зувати проблеми з використанням цифрових технологій (problem solving with digital tools); уміння критично мислити (critical thinking).

У формуванні цифрової компетентності майбутніх учителів іноземних мов накопичений певний досвід, що відображено в працях вітчизняних учених О. М. Спіріна, Н. В. Морзе, Н. М. Майер, О. В. Овчарук, Т. А. Вакалюк, І. В. Іванюк, А. В. Черненко, Г. Р. Генсерук, О.Л. Канюк, О. Ю. Кузьменко, А. М. Самко, С. В. Кубрак, С. М. Прохорової та інших.

Сучасні підходи до формування цифрової компетентності майбутніх учителів ІМ висвітлюють і зарубіжні науковці: А. Torres-Toukoumidis і М. Mäeots описали використання інструментів гейміфікації в процесі підготовки майбутніх учителів; Z. Xu, Z. Chen і L. Eutsler зробили огляд цифрових ігрових технологій у навчанні англійської мови; Dr. Riina Vuorikari описала цифрову компетентність як всеосяжну компетентність, що також допомагає опанувати інші компетенції, як-от комунікація, мовні навички або базові знання з математики та природничих наук; Motteram, G. проаналізував інновації у вивченні іноземної мови; D. Kidd запропонувала структурну схему, яку можна використовувати як інструментарій під час ухвалення рішень про навчальні матеріали та контент, що прокладає шлях до більш осмисленого та захопливого досвіду для учнів під час використання цифрових матеріалів.

Учені переконані, що цифрові технології доцільно використовувати вчителю на заняттях з ІМ як для формування гнучких навичок (“soft skills”) – комплексу неспеціалізованих надпрофесійних навичок, які відповідають за успішну участь у робочому процесі і високу продуктивність та передбачають формування критичного мислення, розуміння й аналізу інформації, узагальнення, структурування та систематизації знань, підвищення залученості та активності на заняттях, результативності та засвоєності навчального матеріалу, знаходження інформації в мережі Інтернет та швидке її опрацювання, так і для формування жорстких навичок (“hard skills”), які передбачають застосування в освітньому процесі найефективніших форм, засобів, методів і прийомів навчання ІМ з метою формування певного рівня іншомовної комунікативної компетентності.

Метою статті є розгляд поняття, визначення компонентів цифрової компетентності майбутніх учителів ІМ, аналіз інформаційно-навчального, комунікативного та технічного компонентів цифрової компетентності майбутніх учителів іноземних мов, які доцільно знати та використовувати майбутнім учителям ІМ задля формування в них цифрової компетентності.

Виклад основного матеріалу дослідження. *Цифрова компетентність майбутніх учителів інозем-*

них мов є інтегрованим явищем, що охоплює знання, уміння, навички, здатності і досвід використання цифрових технологій у навчанні та майбутній педагогічній діяльності задля формування як гнучких навичок (“soft skills”), так і жорстких навичок (“hard skills”), розуміння та знання цифрових пристроїв, управління освітнім процесом шляхом реалізації комп’ютерно-орієнтованих підходів, методів і засобів навчання, критичного оцінювання цифрового контенту та здатності створення електронних засобів навчання ІМ, використання цифрових засобів спілкування для реалізації комунікації та співробітництва, формування навичок безпеки роботи в мережному середовищі та етики роботи в інформаційному просторі задля реалізації цілей навчання щодо формування іншомовної комунікативної компетентності.

Цифрова компетентність майбутнього вчителя ІМ визначає його освітню і майбутню педагогічну діяльність в інформаційному суспільстві та включає такі компоненти:

1) *інформаційно-навчальний* (знання, вміння та навички знаходження, розуміння, отримання, зберігання, архівування інформації, критичного її оцінювання та створення цифрового контенту, організації персоналізації навчання);

2) *комунікативний* (знання онлайн-інструментів комунікації та співпраці задля реалізації асинхронної та синхронної режимів роботи в інформаційному середовищі);

3) *презентаційний* (здатність використовувати в освітньому процесі програмні засоби та онлайн інструменти задля створення мультимедійних презентацій);

4) *аналітичний* (здатність аналізувати, класифікувати, систематизувати програмні засоби навчання, критично оцінювати їхній контент щодо доцільності використання для навчання ІМ);

5) *медійний* (здатність добирати інструменти для створення цифрових медіа, образотворчих, аудіо, відео і текстових матеріалів);

6) *мотиваційний* (знання сучасних цифрових технологій навчання ІМ, що мотивують до самоосвіти та самовдосконалення, зокрема проєктні технології навчання, гейміфікація, технології штучного інтелекту та ін.);

7) *етичний* (знання етичних норм роботи з інформацією, які стосуються правил і принципів, що визначають етичну поведінку при створенні, поширенні та використанні інформації, містять такі аспекти, як конфіденційність, точність, відповідальність, повага до авторських прав та уникнення маніпуляцій).

8) *управлінський* (здатність розв’язувати проблеми організації навчання з використанням цифрових технологій, уміння використовувати інструментарій систем управління навчанням у процесі дистанцій-

них та змішаних форм навчання для навчання, самоосвіти та саморозвитку).

9) *технічний* (здатність використовувати в навчанні та майбутній педагогічній діяльності технічні та програмні засоби (інтерактивні онлайн-дошки, комп’ютерну та проєкційну техніку, комп’ютерні мережі, хмарні та мобільні технології)).

Розглянемо засоби реалізації деяких із них.

1. Засоби пошуку релевантної інформації в інформаційному просторі можна поділити на кілька основних категорій залежно від їхньої функціональності та сфери використання.

Пошукові системи – це найбільш поширений спосіб пошуку інформації в Інтернеті. Вони використовують алгоритми для індексації вебсторінок і видачі результатів на основі запитів користувачів. Прикладами таких систем є: Google – найпопулярніша пошукова система; Bing – альтернатива від Microsoft; DuckDuckGo – пошуковик, орієнтований на конфіденційність; Baidu – основна пошукова система в Китаї.

Наукометричні бази даних – це спеціалізовані бази даних, які містять наукові статті, дослідження та інші академічні матеріали. Вони можуть бути корисними для пошуку наукової інформації з методики навчання іноземних мов і культур. Прикладами таких наукометричних баз даних є: Scopus (<https://www.scopus.com/>) – одна з найбільших наукометричних баз даних, яка містить реферати та цитування наукових статей із різних галузей знань, зокрема педагогіки та навчання іноземних мов; Web of Science (<https://www.webofscience.com/>) – база даних, що надає доступ до наукових статей, конференційних матеріалів та інших наукових публікацій; Google Scholar (<https://scholar.google.com/>) – безкоштовний пошуковий сервіс, який індексує повні тексти наукових статей з різних дисциплін.

Існує багато *електронних бібліотек*, які містять книги, журнали, підручники, методичні матеріали, наукові статті та інші ресурси, якими можуть користуватися майбутні учителі ІМ. На сьогодні найпопулярніші із бібліотек такі: ERIC (Education Resources Information Center) (<https://eric.ed.gov>) – одна з найкращих баз даних у сфері освіти, містить наукові статті, дослідження та навчальні матеріали, зокрема для викладання мов; DOAJ (Directory of Open Access Journals) (<https://doaj.org>) – велика колекція наукових журналів відкритого доступу, де можна знайти матеріали з методики викладання ІМ; Academia.edu (<https://www.academia.edu>) – соціальна мережа для науковців, де викладачі можуть знайти дослідження та методичні матеріали з викладання мов; ResearchGate (<https://www.researchgate.net>) – база досліджень і статей від викладачів усього світу, зокрема з методики викладання мов; JSTOR (<https://www.jstor.org>) – бібліотека академічних

статей та книг (деякі матеріали доступні безкоштовно); BASE (Bielefeld Academic Search Engine) (<https://www.base-search.net>) – велика база відкритого доступу, де можна знайти матеріали для вчителів ІМ.

Майбутнім учителям ІМ буде цікаво ознайомитися зі спеціальними бібліотеками, зокрема TeachingEnglish | British Council (<https://www.teachingenglish.org.uk>), яка є офіційним ресурсом Британської Ради з безкоштовними навчальними матеріалами, статтями та підручниками; Cambridge English Teaching (<https://www.cambridgeenglish.org/teaching-english/>), що є ресурсом від Cambridge з підручниками, методичними посібниками та вебінарами для вчителів; American English | U.S. Department of State (<https://americanenglish.state.gov>), у якій можна знайти безкоштовні матеріали від Держдепартаменту США для викладання англійської мови; OneStopEnglish (<https://www.onestopenglish.com>), що є величезною базою матеріалів для викладачів англійської мови; TESOL International Association (<https://www.tesol.org>), що є ресурсом професійної асоціації викладачів англійської мови з доступом до статей та навчальних ресурсів; Macmillan Education (<https://www.macmillaneducationeverywhere.com>), де можна знайти методичні посібники для викладання англійської, польської, іспанської та португальської мов.

Використання електронних книг та підручників допомагає майбутнім учителям ІМ зекономити кошти на придбання друкованих матеріалів. Електронні книги можна знайти за такими покликаннями: Project Gutenberg (<https://www.gutenberg.org>), ресурс, що містить безкоштовні книги англійською мовою для читання на заняттях; OpenLibrary (<https://openlibrary.org>) – бібліотека з безкоштовним доступом до книг різними мовами; ManyBooks (<https://manybooks.net>) – класичні книги різними мовами для навчання читання; Oxford Owl (<https://www.oxfordowl.co.uk>) – безкоштовні дитячі книги для викладання англійської мови; Lit2Go (<https://etc.usf.edu/lit2go/>) – аудіокниги та тексти для викладання англійської мови.

Для знаходження та аналізу інформації нині серед молоді стали дуже популярними технології штучного інтелекту. Штучний інтелект (ШІ) (англ. Artificial intelligence-AI) – це галузь інформатики, що займається розробкою інтелектуальних комп'ютерних систем і програм, які імітують роботу людського розуму. Такі системи повинні виконувати творчі функції і мисленнєві операції людини – розуміння мови, уміння навчатися, здатність міркувати, робити висновки та передбачати, розв'язувати проблеми тощо.

Упровадження ШІ-технологій в освіту сприяє формуванню в студентів самостійності, умінь виконувати завдання та відповідати на виклики, що постануть перед ними на робочому місці, стимулює їх до самоосвіти протягом усього життя.

Найпоширенішими системами для пошуку інформації є генеративні інструменти ШІ, як-от: ChatGPT (<https://chatgpt.com>), Deepseek (<https://www.deepseek.com/>), Gemini (<https://gemini.google.com/app>), Diffit (<https://app.diffit.me/>), Copilot (<https://copilot.microsoft.com/>).

ChatGPT (<https://chatgpt.com/>) – чат-бот із генеративним штучним інтелектом, розроблений компанією OpenAI, здатний працювати в діалоговому режимі, що підтримує запити природними мовами. Система здатна відповідати на запитання, генерувати тексти різними мовами.

Deepseek (<https://www.deepseek.com/>) – китайський чат-бот, який відповідає на інформаційні запити та генерує контент. За короткий термін він зумів випередити за популярністю ChatGpt, оскільки має безкоштовний функціонал і є безкоштовним.

Diffit (<https://app.diffit.me/>) допоможе вчителю створювати контент на базі реальних цитованих джерел, отримувати “ідеальні” навчальні матеріали, заощаджуючи багато часу і допомагаючи всім учням отримати доступ до матеріалів.

Eduaide.ai (<https://www.eduaide.ai/>) може бути особистим помічником учителя, який допомагає створювати розділи, теми та контент для навчання.

Microsoft 365 Copilot може виконувати пошук у мережі Інтернет, щоб знайти новини або інші ресурси, може шукати інформацію в поточному документі, що дозволяє швидко знаходити потрібні дані без необхідності переглядати весь текст, допомогти знайти наукову інформацію та навчальні матеріали в сучасних електронних бібліотеках, каталогах та наукометричних базах даних, використовувати засоби синхронної (відеоконференції) та асинхронної (електронна пошта, форуми) комунікації для організації освітнього процесу, використовувати інтерактивні онлайн дошки, як-от Padlet та Whiteboard, для створення інтерактивного контенту та проведення занять.

2. Засоби персоналізації навчання ІМ дозволяють організувати процес самонавчання студентів за індивідуальною освітньою траєкторією учіння в інформаційному освітньому середовищі. Більшість сучасних ресурсів оснований на технології ШІ і можуть адаптувати навчальні матеріали та завдання до потреб і рівня знань кожного студента.

Персоналізацію навчання ІМ можна організувати з використанням онлайн-платформ та ресурсів мережі Інтернет, зокрема таких:

Grammarly (<https://www.grammarly.com/>) – онлайн-платформа, створена в Україні на основі ШІ для допомоги в спілкуванні англійською мовою, запущена 2009 року. Підвищує якість письмового спілкування, пропонуючи рекомендації щодо правильності (граматика і письмо), чіткості (стилістичність та зрозумілість), захопливості (словниковий запас та розмаїття);

Dailydictation (<https://dailydictation.com/>) – містить тисячі аудіозаписів та відео, щоб допомогти тим, хто вивчає англійську мову, легко практикуватись і швидко вдосконалюватись, використовуючи диктант як вивчення мов шляхом слухання та запису почутого;

SpeakLanguages (<https://uk.speaklanguages.com/>) – містить високоякісні матеріали для дорослих, що бажають вивчати іноземну мову онлайн, фрази, що охоплюють всі основні слова та вирази, тематичні лексичні списки, що дозволять швидко розширити лексичний запас, звук високої якості, професійно записаний носіями мови;

Easyten (<https://www.easyten.ru/en>) – ресурс, який допомагає збільшити словниковий запас, вивчаючи 10 слів за день;

Replika (<https://replika.com/>) – ШІ співрозмовник, що самонавчається. Спочатку він поводить себе з усіма однаково і використовує заготовлені шаблони підтримки діалогу. Згодом Replika починає переймати вашу манеру спілкування – складається враження, що ви спілкуєтеся зі своєю цифровою копією;

Rosetta Stone (<https://eu.rosettastone.com/>) – один з найкращих вебсайтів для вивчення англійської мови, який працює на ринку вже понад 25 років. За допомогою Rosetta Stone можна вивчати ІМ, розвинути швидкість мовлення та впевненість, необхідні для спілкування новими мовами;

Duolingo (<https://www.duolingo.com/learn>) став одним із перших у застосуванні ботів для вивчення ІМ. Найкраща його особливість – це безкоштовний базовий контент. За 10–20-хвилинні заняття можна вивчити 5–10 нових англійських слів. Використовує метод повторення, щоб допомогти добре запам'ятати слово;

Mondly (<https://app.mondly.com/home>) – вебплатформа для вивчення ІМ, яка доступна у Google Play, допомагає освоїти не лише англійську, а й 40 інших мов. При цьому можна навчитися на діалогах, репетируючи фрази та розігруючи різні ситуації. Також має функцію аналізу аудіо – алгоритм слухає запис і оцінює вимову;

Perfect English Grammar (<https://www.perfect-english-grammar.com/>) може допомогти з будь-яким граматичним питанням. На сайті можна знайти окремі розділи з поясненнями та вправами до тем. Завдання можна виконувати як безпосередньо на сайті, так і завантажувати PDF-документ.

3. Засоби синхронної та асинхронної комунікації допомагають суб'єктам навчання ефективно взаємодіяти незалежно від часу та місця навчання в режимах синхронної та асинхронної комунікації.

Синхронна комунікація передбачає взаємодію в режимі реального часу (онлайн-уроки, вебінари, відеоконференції). Для проведення відеоконференцій та вебінарів часто використовують такі сервіси:

Microsoft Teams – потужний інструмент для організації освітнього процесу, зокрема й вивчення іноземних мов. Дозволяє створювати віртуальні класи, спільно зі студентами працювати з документами, обговорювати в чатах різні теми, проводити обмін ресурсами і матеріалами для створення проєктів. Microsoft Teams інтегрується з іншими інструментами, як-от: OneNote, що дозволяє створювати інтерактивні нотатки та завдання для студентів. Викладачі можуть записувати заняття, що дозволяє студентам переглядати матеріал у зручний для них час; Google Meet – зручний для організації онлайн-уроків через Google Classroom; BigBlueButton – спеціально створений для онлайн-освіти з інтерактивними функціями. Це платформа для проведення відеоконференцій. Вона підтримує відео, аудіо, інтерактивні дошки, чати та групові кімнати. Система дистанційного навчання Moodle має вбудовану інтеграцію з BigBlueButton, що дозволяє проводити онлайн-лекції та заняття безпосередньо через навчальну платформу. BigBlueButton – це один із найкращих варіантів для проведення онлайн-занять через Moodle. Він забезпечує зручну взаємодію студентів та викладачів без додаткового програмного забезпечення.

При вивченні ІМ корисними є онлайн-чати та месенджери, які дозволяють студентам практикувати мовні навички в реальному часі, спілкуючись з носіями мови або іншими студентами. Це дозволяє поліпшити навички аудіювання, розуміння мови і говоріння. Спілкування з носіями мови дозволяє більше дізнатися про культуру і традиції інших країн, що сприяє розвитку міжкультурної компетентності. Викладачі можуть використовувати онлайн-чати та месенджери для проведення консультацій, для проведення групових обговорень та проєктів, допомагає студентам розвивати навички співпраці та командної роботи. Онлайн-чати та месенджери можуть бути застосовані для обміну корисними ресурсами (статті, відео, аудіоматеріали та інші навчальні матеріали), зокрема: WhatsApp – швидкий обмін повідомленнями, голосовими нотатками, файлами; Discord – голосові канали, текстові чати, інтеграція з іншими навчальними ресурсами; Slack – корисний для організації групової роботи та тематичних обговорень.

Асинхронна комунікація дозволяє студентам і викладачам взаємодіяти без необхідності перебувати онлайн одночасно. Вона забезпечує гнучкість в освітньому процесі та дає змогу самостійно засвоювати матеріал. Це електронна пошта (Email), форуми (Forums), системи управління навчанням (LMS – Learning Management Systems).

Системи управління навчанням допомагають організувати курси, завдання та оцінювання. До таких систем належать: Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) – це безкоштовна відкрита система управління навчанням, одна з найпо-

пулярніших платформ для дистанційного навчання. Вона підтримує гнучкі освітні методики та інтегрується з різними інструментами, орієнтована насамперед на організацію взаємодії між викладачами та студентами, підходить як для організації дистанційного навчання, так і для підтримки очного навчання, що робить її зручною для викладання іноземних мов.

4. Інтерактивні онлайн-дошки або стіни з'явилися у 2006–2007 рр. і наразі продовжують набувати популярності в педагогів. Інтерактивна онлайн дошка – це інструмент для навчання, завдяки якому можливе поєднання тексту, зображення, відео, аудіо в інтерактивній формі. Перевагами використання онлайн дошок є те, що вони дозволяють поєднувати текст, відео і аудіо в інтерактивній формі, вони доступні всім учасникам онлайн-зустрічі, сприяють співпраці, оскільки студенти і викладач можуть працювати одночасно. До недоліків онлайн-дошок можна віднести можливі технічні проблеми, обмежений функціонал деяких онлайн-дошок.

На сьогодні є багато ресурсів для роботи з інтерактивними онлайн-дошками. З-посеред найпопулярніших такі: Whiteboard (<https://www.microsoft.com/uk-ua/microsoft-365/microsoft-whiteboard/digital-whiteboard-app>), доступна всім учасникам онлайн-зустрічі інтерактивна електронна дошка, на якій можна малювати схеми, писати текст, робити позначки. Її можна використовувати як додаток у Microsoft Office, при відеоконференціях у програмі Teams, використовувати при роботі в командах Teams; Padlet (<https://padlet.com/>) – програмний засіб зі створення віртуальних дошок. Серед різних аналогічних сервісів він є найпростішим у використанні. На дошці можна розміщувати текст, графічні зображення, мультимедійні файли, покликання на сторінки мережі Інтернет, замітки. Сервіс повністю безкоштовний, не обмежує користувача в кількості створюваних сторінок і підтримує кирилицю.

Результати дослідження. У статті розглянуто поняття цифрової компетентності майбутніх учителів ІМ, визначено її компоненти, проаналізовано групи цифрових засобів, які доцільно знати й використовувати майбутнім учителям іноземних мов у процесі навчання та проходження педагогічної практики, а саме: 1) засоби пошуку інформації в інформаційному середовищі сучасних електронних бібліотек, каталогів і наукометричних баз даних; 2) засоби персоналізації навчання ІМ, які допомагають організувати процес самонавчання за індивідуальною освітньою траєкторією учіння в інформаційному освітньому середовищі завдяки технологіям штучного інтелекту ШІ, що можуть адаптувати навчальні матеріали та завдання до потреб і рівня знань кожного студента; 3) засоби синхронної та асинхронної комунікації з метою організації навчання іноземних мов у синхронному та асинхронному режимах навчання;

4) інструментарій інтерактивних онлайн-дошок для проведення занять із навчання іноземних мов під час педагогічної практики.

Установлено, що формування цифрової компетентності має здійснюватися під час вивчення нормативних та вибіркових дисциплін, зміст яких має постійно оновлюватися у зв'язку зі швидкими темпами цифровізації суспільства. З'ясовано, що формування цифрової компетентності в майбутніх учителів ІМ відкривають для них нові можливості, що робить більш ефективним їхнє навчання, зокрема: підвищує мотивацію вивчення ІМ, розвиває комунікативну компетентність; формує пошукові, аналітичні та дослідницькі вміння; розвиває самостійність, рефлексію, критичне та креативне мислення; допомагає реалізувати принцип візуалізації та індивідуалізації в навчанні ІМ. Використання ІКТ у навчанні ІМ допомагає студентам, зокрема під час педагогічної практики, краще підготуватися до проведення занять, раціональніше та ефективніше використовувати навчальний час; отримувати доступ до різноманітних автентичних матеріалів (статей, матеріалів, інформаційних сайтів); розширити знання мовленнєвої, мовної і соціокультурної компетентності; отримувати правильну вимову іноземних слів та їх розуміння.

Перспективи подальших розвідок. Подальшого дослідження потребує визначення та обґрунтування формування в майбутніх учителів ІМ етичного та мотиваційного компонентів цифрової компетентності.

Конфлікт інтересів

Автори не мають потенційного конфлікту інтересів, який би міг вплинути на рішення про опублікування цієї статті.

Використання штучного інтелекту

Не використовувався.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Концепція Нової української школи. (2016). <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
- Морзе, Н.В., Василенко, С. В. & Гладун, М. А. (2018). Шляхи підвищення мотивації викладачів університетів до розвитку їх цифрової компетентності. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*, 5, 160–177. http://nbuv.gov.ua/UJRN/oeemu_2018_5_21
- Прохорова, С. М. (2015). Поняття цифрової компетентності вчителя іноземної мови у світовому освітньому просторі. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*, 4, 13–116. http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDUP_2015_4_24
- Самко, А. М. (2021) Цифрова компетентність педагогічного персоналу в системі післядипломної педагогічної освіти. *Освітня аналітика України*, 2(13), 33–44. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/726326/1/3_%D0%A1%D0%B0%D0%BC%D0%BA%D0%BE%20%D0%90.%D0%9C.pdf

- Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки. (2020).
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>
- Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи. (2019). [Збірник матеріалів всеукр. наук.-практ. семінару]. (О. В. Овчарук, Ред.). Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України.
- Digital competences – Self-assessmentgrid. EUROPASS. (2021).
<https://europa.eu/europass/digitalskills/screen/home?referrer=epass&route=%2Fen>
- Ferrari, A. (2012). *Digital Competence in Practice: An Analysis of Frameworks*.
https://actic.gencat.cat/web/.content/01_informacio/documents/arxius/dc_in_practice_analysis_of_frameworks.pdf
- Redecker, C. (2017). *European Framework for the Digital Competence of Educators (DigCompEdu)*. Publications Office of the European Union. Luxembourg.
<https://docs.edtechhub.org/lib/4BRG6XX2>
- Vuorikari, Riina, Kluzer, Stefano & Punie, Yves (2022). *DigComp 2.2. The Digital Competence Framework for Citizens. With new examples of knowledge, skills and attitudes*. Publications Office of the European Union.
<https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC128415>
- Prokhorova, S. M. (2015). Poniattia tsyfrovoy kompetentnosti vchytelia inozemnoy movy u svitovomu osvithnomu prostori. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnogo universytetu imeni Ivana Franka. Pedahohichni nauky*, 4, 13–116.
http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDUP_2015_4_24
- Samko, A. M. (2021). Tsyfrova kompetentnist pedahohichnoho personalu v systemi pislidyplomnoy pedahohichnoy osvity. *Osvitnia analityka Ukrainy*, 2(13), 33–44.
https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/726326/1/3_%D0%A1%D0%B0%D0%BC%D0%BA%D0%BE%20%D0%90.%D0%9C.pdf
- Stratehiia rozvytku vyshchoy osvity v Ukraini na 2021–2031 roky. (2020).
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>
- Tsyfrova kompetentnist suchasnoho vchytelia novoï ukrainskoi shkoly. (2019). [Zbirnyk materialiv vseukr. nauk.-prakt. seminaru]. (O. V. Ovcharuk, Red.). Instytut informatsiinykh tekhnolohii i zasobiv navchannia NAPN Ukrainy.
- Digital competences – Self-assessmentgrid. EUROPASS. (2021).
<https://europa.eu/europass/digitalskills/screen/home?referrer=epass&route=%2Fen>
- Ferrari, A., (2012). *Digital Competence in Practice: An Analysis of Frameworks*.
https://actic.gencat.cat/web/.content/01_informacio/documents/arxius/dc_in_practice_analysis_of_frameworks.pdf
- Redecker, C. (2017). *European Framework for the Digital Competence of Educators (DigCompEdu)*. Publications Office of the European Union. Luxembourg.
<https://docs.edtechhub.org/lib/4BRG6XX2>
- Vuorikari, Riina, Kluzer, Stefano & Punie, Yves (2022). *DigComp 2.2. The Digital Competence Framework for Citizens. With new examples of knowledge, skills and attitudes*. Publications Office of the European Union.
<https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC128415>

REFERENCES

- Kontseptsiia Novoy ukrainskoy shkoly. (2016).
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
- Morze, N.V., Vasylenko, S. V. & Hladun, M. A. (2018). Shliakhy pidvyshchennia motyvatsii vykladachiv universytetiv do rozvytku yikh tsyfrovoy kompetentnosti Vidkryte osvithnie e-seredovyshehe suchasnoho universytetu, 5, 160–177.
http://nbuv.gov.ua/UJRN/oeemu_2018_5_21

Дата надходження до редакції 03.03.2025 р.
 Ухвалено до друку 21.03.2025 р.

CC Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International (CC BY-NC-SA 4.0)